

Tre boligsociale programmer

Hovedresultater fra evalueringer af boligsociale indsatser finansieret af Landsbyggefondens midler fra 2006 til 2022

*Tre boligsociale programmer
– Hovedresultater fra evalueringer af boligsociale indsatser finansieret af
Landsbyggefondens midler fra 2006 til 2022*

© VIVE og forfatterne, 2023

e-ISBN: 978-87-7582-223-2

Arkivfoto: Cathrine Ertmann/VIVE

Projekt: 100758

Finansiering: Landsbyggefondens

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Landsbyggefonden har i perioden 2006 til 2022 haft tre boligsociale programmer med henblik på at støtte boligsocialt arbejde i boligområder, der har sociale og økonomiske problemer. Uddelingen af midler er sket på baggrund af fire boligaftaler, der blev indgået mellem forskellige aftalepartier i henholdsvis 2005, 2006, 2010 og 2014.

VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd har været med i hvert af de tre konsortier, der har stået for de tre landsdækkende evalueringer af de tre boligsociale programmer. Rambøll Management har været med i to af konsortierne, og BUILD/AAU har været med i et af konsortierne.

Dette hæfte sammenfatter hovedresultater og centrale læringspunkter fra de tre evalueringer. Målgruppen for dette hæfte er aktører i boligorganisationer og kommuner, der kender til det boligsociale område, og som ønsker at få et hurtigt overblik over de centrale hovedresultater og publikationer, der er udkommet i forbindelse med evalueringerne.

Hæftet er udarbejdet af projektchef Gunvor Christensen og seniorforsker Mette Lunde Christensen.

Lisbeth Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Arbejde og Ældre

Indholdsfortegnelse

Om dette hæfte	5
Fra 2005 til 2014: fire boligaftaler og tre boligsociale programmer	6
Evalueringen af 2006-10-midlerne: effekter og proces	12
Evalueringen af 2011-14- midlerne: effekter og resultater	16
Evalueringen af 2015-18- midlerne: løsninger på komplekse problemer	24
Links til formidling fra evalueringerne	37
Litteraturliste	39

Om dette hæfte

I dette hæfte kan du læse om de resultater og erfaringer, der er opnået med de tre boligsociale programmer, der er finansieret af Landsbyggefondens 2006-10-midler, 2011-14-midler samt 2015-18-midler. Hæftet er baseret på de rapporter, der er udkommet som led i de systematiske og landsdækkende evalueringer, der er foretaget af de tre boligsociale programmer.

De tre boligsociale programmer er fastlagt på baggrund af de politiske bolig-aftaler, som er blevet indgået mellem forskellige aftalepartier i Folketinget i hhv. 2005, 2006, 2010 og 2014. En boligpolitisk aftale rammesætter en bevil-lingsramme for midler til boligsocialt arbejde og rammesætter også de områ-der, som det boligsociale arbejde skal fokusere på. Midler til boligsocialt ar-bejde kommer fra Landsbyggefonden og er midler, der er sparet via lejernes huslejeindbetalinger. Med midlerne fra Landbyggefonden følger et krav om lokal medfinansiering på minimum 25 %. Typisk er det boligorganisationer og kommu-ner, der bidrager med medfinansiering af det boligsociale arbejde. Lokal med-finansiering fra øvrige kilder forekommer kun i mindre udstrækning.

Hæftets opbygning

Vi starter med kort at ridse rammen op for de tre store boligsociale program-mer, der er foregået fra 2006 og frem til 2022. I den sammenhæng beskriver vi også kort nogle af de store ændringer, der er sket på det boligsociale om-råde fra den første boligaftale i 2005 til boligaftalen i 2014. Herefter oplister vi resultater fra de tre store landsdækkende evalueringer, der er foregået i peri-oden fra 2011 til 2022. Bagerst i hæftet er en oversigt over samtlige publikati-oner, der er udkommet i de tre evalueringer.

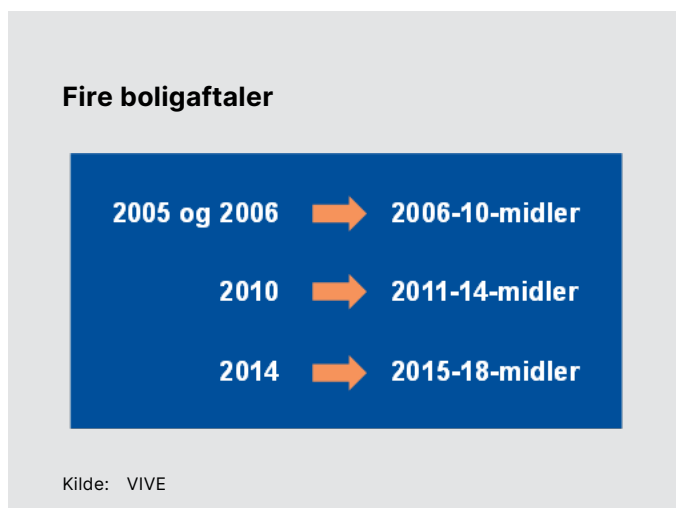
Fra 2005 til 2014: fire boligaftaler og tre boligsociale programmer

I 2005 og 2006 blev der indgået to boligaftaler, som blev udmøntet i Landsbyggefondens 2006-10-midler. Baggrunden for de to politiske aftaler var, at der i almene boligområder igennem længere tid var blevet observeret en koncentration af beboere med en lav tilknytning til arbejdsmarkedet og til det omgivende samfund, dårlig integration, stor kriminalitet og en særlig risiko for, at børn og

unge fastholdtes i en negativ spiral.¹ Formålet med Landsbyggefondens 2006-10-midler var at forebygge og modvirke ghettoiseringstendenser i den almene boligsektor. Målsætningen var at skabe en mere balanceret beboersammensætning, bryde den negative sociale arv for børn og unge, øge beskæftigelsen blandt boligområdets beboere, tiltrække ressourcestærke beboere fra andre dele af boligmarkedet samt øge udsatte boligområdets konkurrencedygtighed.

Boligaftalen fra 2010 havde som overordnet mål, at antallet af udsatte boligområder skulle halveres, og at boligområderne skulle forandres, så de kunne blive attraktive boligområder fuldt integreret i det øvrige samfund. Formålet med Landsbyggefondens 2010-14-midler var, at de boligsociale midler skulle fremme trygge og stimulerende opvækstvilkår for børn og unge samt beskæftigelses- og erhvervsmuligheder og kultur- og fritidstilbud i områderne.²

I 2014 blev der indgået en ny boligaftale om, at der skulle gøres en særlig indsats i forhold til at understøtte gode rammer for et trygt liv for beboerne.³ Som følge heraf blev tryghed og trivsel et centralt og gennemgående tema i den samlede indsats i de boligområder, der stod på ministeriets liste over udsatte

¹ Socialministeriet, 2005, 2006.

² Landsbyggefonden, 2010; Socialministeriet, 2010.

³ Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2014.

boligområder, samt i øvrige boligområder, hvor der blev iagttaget problemer med blandt andet uroskabende adfærd blandt unge. Boligaftalen fra 2014 blev udmøntet i Landsbyggefondens 2015-18-midler, hvor formålet var at prioritere, at den negative sociale arv skulle brydes for at sikre børn og unge i udsatte boligområder de bedste livsbetingelser. Desuden blev entydig ledelse i helhedsplanerne prioriteret med henblik på at sikre, at der blev arbejdet mod, at alle aktører skulle arbejde for samme mål, og at der var fremdrift og effektivitet i helhedsplanerne.

I oversigten nedenfor fremgår fordelingen af Landsbyggefondens midler fordelt på hhv. helhedsplaner, almene boligafdelinger og borgere. De samlede midler er blevet mindre fra 2006-10-midlerne til 2015-18-midlerne. Den mindre bevillingsramme har Landsbyggefonden prioriteret at bruge til færre boligsociale helhedsplaner, og dermed også færre almene boligafdelinger og færre borgere. Vi har opgjort bevillingsstørrelse pr. boligsocial helhedsplan og boligafdeling. Med 2006-10-midlerne var der 7,41 mio. kr. pr. helhedsplan, med 2011-14-midlerne 9,65 mio. kr. pr. helhedsplan og 13,1 mio. kr. pr. helhedsplan for 2015-18-midlerne. Den gennemsnitlige bevilling pr. boligafdeling er for alle tre perioder 2,1-2,2 mio. kr.

Tabel: Oversigt over bevillingsramme, helhedsplaner og boligafdelinger

Midler	Samlet bevilling til boligsociale indsatser	Antal helhedsplaner	Antal boligafdelinger**	Bevilling pr. helhedsplan	Bevilling pr. boligafdeling
2006-10	1,2 mia. kr.	165	545	7,27 mio. kr.	2,2 mio. kr.
2011-14	858,9 mio. kr.*	89	407	14,56 mio. kr.	2,1 mio. kr.
2015-18	889,6 mio. kr.*	68	404	13,08 mio. kr.	2,2 mio. kr.

Note: * Samlet bevilling/tilsagnsbeløb (inkl. forhøjelser mv.) til boligsociale indsatser/helhedsplaner ved bevillingsperiodens afslutning.

** Antal unikke afdelinger angivet på helhedsplanens oprettelsestidspunkt.

Kilde: Landsbyggefonden, egne beregninger.

Fra projekt- og områdesekretariater til boligsociale bestyrelser

For 2006-10-midlerne blev der til udvalgte områder tildelt midler til at etablere såkaldte områdesekretariater og projektsekretariater, der kunne dække flere boligområder og tværgående projekter. Der blev givet midler til 11 områdesekretariater og 6 projektsekretariater, der skulle sikre en større koordinering

mellem boligområder og kommuner og på tværs af sektorer. Denne organisering har været trædestenen til, at projektlederrollen er gået fra at være primært udførende til at være mere koordinerende, understøttende og brobyggende. Det har også været trædestenen til at opprioritere styring og fremdrift af det boligsociale arbejde, og det har været trædestenen til, at der i dag for de boligsociale midler er udviklet et organisatorisk setup, der kan binde lokale velfærdsaktører sammen i løsningen af de udfordringer, der er i nogle almene boligområder.

Med 2015-18-midlerne fulgte et krav fra Landsbyggefondens om at etablere boligsociale bestyrelser, der fik ansvaret for at sikre fremdrift i de boligsociale helhedsplaner og for at sikre, at aktiviteterne blev koordineret og integreret i bystrategiske visioner. Ud over de boligsociale bestyrelser opfordrede Landsbyggefondens til, at der også blev etableret styre- og følgegrupper, der skulle være tættere på det udførende arbejde, og som kunne sikre en koordinering af aktiviteter og indsatser på det udførende niveau.

Helhedsplanen som et styringsredskab

Med 2006-10-midlerne var det ikke ualmindeligt, at eksterne konsulenter og medarbejdere centralt i boligorganisationen var hovedforfattere på ansøgningen om boligsociale midler, dvs. at de var hovedarkitekterne bag udarbejdelse af den boligsociale helhedsplan, som det pågældende område ville følge, hvis de fik midler. Det betød, at projektledere og medarbejdere først blev ansat, når boligområdet fik godkendt en boligsocial helhedsplan og tildelt boligsociale midler. Dette havde betydning både for, at boligområdet ikke rigtig kom i gang med det boligsociale arbejde med det samme og for, at medarbejderne ikke følte det store ejerskab til helhedsplanen. Det sidste hang blandt andet sammen med, at boligsociale projektledere og medarbejdere ofte erfarede, at der var uoverensstemmelse mellem de reelle udfordringer, problemer og ressourcer i boligområderne og det, som var beskrevet i helhedsplanen. Denne diskrepans gav nogle unødige forhindringer i implementeringen af de boligsociale indsatser og til tider i samarbejdet mellem de forskellige aktører i områderne, i kommunen og i boligorganisationen

Med 2011-14-midlerne ændrede Landsbyggefondens bevillingsstrukturen, således at der blev indført en prækvalifikation, som ikke krævede udarbejdelse af hele planen og dermed ikke var så ressourcekrævende på medarbejdersiden. Når en helhedsplan blev prækvalificeret, blev der samtidig udstukket en bevillingsramme til den boligsociale helhedsplan. Først herefter blev den boligsociale helhedsplan udarbejdet i detaljer. Denne ændring har muliggjort en kontinuitet i medarbejdergruppen og har muliggjort, at projektleder og medarbej-

dere, der efterfølgende skal omsætte bevillingen til konkret boligsocialt arbejde, er med til at identificere problemkomplekset, indsatserne og mulighederne for samarbejde, hvilket har skabt større ejerskab. Sideløbende hermed har Landsbyggefondens boligsociale funktion opprioriteret deres bistand og støtte i udarbejdelsen af helhedsplanenerne.

Fra indsatser til helhedsplaner

Fra 2006-10-midlerne og frem til 2015-18-midlerne har Landsbyggefonden justeret på forståelsen af boligsociale indsatser og helhedsplaner. Det er sket i takt med en erkendelse af, at de boligsociale indsatser skal bidrage til at understøtte den kommunale kernerdrift og bidrage til at gøre velfærdsnettet i udsatte boligområder mere fintmasket. Med 2006-10-midlerne var indsatser igangsat for boligsociale midler mindre koordineret med og mindre koblet op på den kommunale kernerdrift end de blev med 2011-14-midlerne og endnu mere med 2015-18-midlerne. Med 2006-10- og 2011-14-midlerne blev boligsociale indsatser forstået som en social intervention i et afgrænset boligområde, hvor borgere i området frivilligt kunne vælge at deltage og dermed blive påvirket af indsatsen. De boligsociale indsatser var formuleret som temaer som fx kriminalitetsforebyggelse eller beskæftigelse. Disse indsatser blev herefter omsat til konkrete aktiviteter. Det vil sige, at en boligsocial indsats til børn og unge kunne bestå af aktiviteter som lommepengeprojekt, streetbasket eller lektiecafe. Aktiviteterne kunne være små eller store; kortvarige eller langvarige.

Med 2015-18-midlerne er Landsbyggefonden gået over til at definere de boligsociale midler til boligsocialt arbejde som en boligsocial helhedsplan, der er defineret som en tidsafgrænset, områdebaseret, social indsats til borgere i udsatte boligområder; en indsats, der gennemføres i samspil med øvrige indsatser og i partnerskaber mellem beliggenhedskommuner og boligorganisationer. En boligsocial helhedsplan implicerer en professionel organisering, hvor entydig ledelse skal medvirke til strategisk styring, koordinering og udvikling af boligområderne, samt en strategisk samarbejdsaftale mellem boligorganisationer og kommuner, hvori der er opstillet strategiske mål og succeskriterier for udviklingen af boligområder og af prioriterede målgrupper.

Forståelsen af en boligsocial helhedsplan er med til at understrege, at det boligsociale arbejde foregår i et samarbejde mellem aktører, der arbejder ud fra en boligsocial tilgang, og aktører, der arbejder ud fra en kommunal tilgang.

Fra processer til effekter til komplekse problemer

Som en del af boligaftalerne, der ligger til grund for Landsbyggefondens finansiering af boligsociale helhedsplaner, har der skullet foretages landsdækkende evalueringer af de boligsociale midler. Det er Landsbyggefonden, der har defineret evalueringens fokus og indhold og har igangsat og fulgt evalueringen.

Fokus for de tre evalueringer, der er foretaget af henholdsvis 2006-10-midlerne, 2011-14-midlerne og 2015-18-midlerne, har ændret sig fra en evaluering til den næste. Disse ændringer i fokus er kommet af ændringer i vidensbehov, der også har afspejlet de ændrede vidensbehov på socialområdet i samme periode.

Evalueringen af 2006-10-midlerne havde et stærkt fokus på at måle effekter af de boligsociale indsatser, og på at evalueringen kunne bruges som en form for processtøtte til de boligområder, hvor der var et område- eller et projektsekretariat. Derudover skulle evalueringen monitorere fremdriften i de boligsociale indsatser – det vil sige, om de fulgte planen, som den var beskrevet i ansøgningen – og identificere mulige barrierer for fremdrift.

Fokus på effekter prægede også evalueringen af 2011-14-midlerne, hvor konkrete boligsociale aktiviteter og huslejestøtte skulle effektmåles. Evalueringen havde også fokus på, at der skulle udarbejdes systematiske forskningsoversigter, der bidrog med viden om evidensbaserede aktiviteter. Det blev understreget af, at resortministeriet forventede, at hovedparten af de aktiviteter, der blev igangsat for Landsbyggefondens midler, var evidensbaserede. Det vil sige, at der på forhånd skulle foreligge evidens for, at de igangsatte aktiviteter ville skabe effekter og resultater i praksis.

Fokus i evalueringen af 2015-18-midlerne tog afsæt i, at der var identificeret effekter og resultater af de boligsociale aktiviteter i de to foregående evalueringer, således at fokus i stedet blev rettet på at afdække, hvordan den boligsociale og kommunale tilgang bedst mulig kunne samarbejde om at løse nogle af de særlig komplekse samfundsmæssige problemer, der stadig ses i udsatte boligområder.

Hvem har lavet evalueringerne?

Evalueringen af 2006-10-midlerne

Konsortium bestående af:

- SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
- Rambøll Management Consulting

Evalueringen af 2011-14-midlerne

Konsortium bestående af:

- SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
- Rambøll Management Consulting
- Naboskaber.dk som underleverandør

Evalueringen af 2015-18-midlerne

Konsortium bestående af:

- VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (tidligere SFI og KORA)
- Aalborg Universitet/ BUILD (tidligere SBI).

Evalueringen af 2006-10- midlerne: effekter og proces

Evalueringen havde til formål at undersøge og dokumentere sammenhængen mellem boligområdets problemfelt, de involverede aktører samt forandringer og effekter af de boligsociale indsatser og huslejenedsættelser. Der var følgende temaer i evalueringen:

- Effekter af den boligsociale indsats
- Processer og metoder i boligområderne.

Hovedresultater

Nedenfor lister vi hovedresultaterne fra evalueringen under de centrale emner, som evalueringen har omhandlet.

Hovedresultaterne er uddraget fra følgende udgivelser:

- Boligsociale indsatser og huslejestøtte. En Effektevaluering af Landsbyggefondens 2006-2010-pulje.
- Erfaringer med at ændre det sociale mix i udsatte boligområder. Evaluering af brugen af anvisnings- og udlejningsredskaber som led i Landsbyggefondens 2006-10-midler.
- Boligsociale indsatser og huslejestøtte. Midtvejsevaluering af Landsbyggefondens 2006-2010-pulje.

Effekter af boligsociale indsatser og huslejestøtte på beboersammensætningen

- Der er tendenser til, at de boligsociale indsatser bidrager til, at en større andel af borgere i området er i beskæftigelse i perioden 2010-2015.
- Der er tendenser til, at de boligsociale indsatser bidrager til, at en større andel af borgere i området har en ikke-vestlig oprindelse i perioden 2010-2015.
- Ændringer i beboersammensætning i forhold til beskæftigelse og etnicitet ser i vid udstrækning ud til at være drevet af tilflytningen. Det vil sige, at der er relativt flere tilflyttere i beskæftigelse, og som har en ikke-vestlig baggrund, efter de boligsociale indsatser påbegyndes, sammenlignet med før. Der er ikke signifikante forskelle på forskellige grupper af fraflyttere.
- Der kan ikke identificeres tendenser til, at de boligsociale indsatser bidrager til ændringer i beboersammensætningen i forhold til indkomst eller uddannelse.
- Ligeledes kan der heller ikke identificeres tendenser til, at huslejenedsætninger har betydning for ændringer i beboersammensætningen.
- 78 % af de adspurgte kommuner har, i forbindelse med støtte fra Landsbyggefondens 2006-10-midler og i samarbejde med boligorganisationerne, indgået lokale aftaler om kommunal anvisning. 49 % af kommunerne har indgået aftale med boligorganisationerne om fleksibel udlejning, og 18 % har anvendt offentlig annoncering.
- Kommunal anvisning og fleksibel udlejning bruges i denne periode typisk i kombination med henblik på at sikre en beboermæssig balancering inden for helhedsplanerne i den forstand, at man opvejer de resourcesvage borgere, der bliver anvist fra kommunen, ved at tiltrække resourcestærke med fleksibel udlejning.

Effekter på beboernes livssituation

- Der er en tendens til, at de boligsociale indsatser bidrager til at øge beskæftigelsesgraden for 18-64-årige borgere fra 2010 til 2015.
- Trods tegn på øget beskæftigelsesgrad kan der ikke identificeres tilsvarende effekter på borgernes disponible indkomst fra 2010 til 2015.

Udvikling i beboernes livssituation – deres egne vurderinger af boligområdet

- Fra 2010 til 2015 sker der en stigning i andelen af borgere, der deltager i aktiviteter i boligområdet; ligesom en større andel af borgere i områderne vurderer, at der er kommet et generelt højere aktivitetsniveau i områderne i 2015 sammenlignet med 2010.
- Beboerne har generelt et positivt syn på de personer, der arbejder for boligområdet (gårdmænd og viceværter, boligsociale medarbejdere, afdelingsbestyrelsen og boligorganisationen), og dette positive syn er i et vist omfang blevet forbedret fra 2010 til 2015.
- Beboerne føler sig i højere grad trygge i deres boligområde og oplever mindre hærværk og anden kriminalitet i 2015 end i 2010. Til trods for at beboerne føler sig mere trygge i deres boligområde i 2015, sammenlignet med 2010, er der ikke sket ændringer i beboernes opfattelse af deres boligområdes ry.

Organisatoriske resultater og kompetenceløft

- Områdesekretariatet har en oplagt rolle i at understøtte målstyring og udmøntning af helhedsplanen, fx gennem processtøtte til at udarbejde tematiske handleplaner og i forhold til at opstille indikatorer, der kan anvendes til at følge op på indsatsernes implementering. Områdesekretariatet kan desuden støtte op om kompetenceopbygning i forhold til dokumentation og evaluering.
- Kompetenceopbygning vedrørende målstyring og dokumentation for projektleder og relevante projektmedarbejdere kan med fordel styrkes, især for de mindre helhedsplaner, hvor medarbejdergruppen i højere grad er begrænset i størrelse og faglig spændvidde.
- Der er fem faktorer med betydning for områdesekretariatets succes og resultater:
 - For det første har områdesekretariaternes uklare mandat og formål i opstartsperioden været en barriere for strategisk fokus og klare grænseflader til lokale aktører.
 - For det andet er områdesekretariatets ofte begrænsede beslutningsmandat en hindring for at operere på strategisk og taktisk niveau. Det anbefales, at områdesekretariatet sikres et klart kommissorium med beslutningskompetencer, der matcher formål.

- For det tredje er det centralt, at områdesekretariatets indsats fastholder en forbindelse mellem det strategiske og udførende led. En integreret organisering mellem områdesekretariat og helhedsplaner synes i den forbindelse at være en fordel.
- For det fjerde synes en blandet personalesammensætning med medarbejdere, der favner både strategisk-analytiske kompetencer og lokal erfaring og borgernære kompetencer at være en fordel.
- For det femte er tillid og ejerskab til sekretariatet blandt lokale aktører afgørende for, at områdesekretariatet får rum og mulighed for at udvikle sin indsats. Tillid og ejerskab kan blandt andet fremmes gennem inddragelse og uddelegering til lokale aktører.

Boks Data og metode

Evalueringen er baseret på registerdata, beboersurvey til beboere i 20 udvalgte boligområder (gennemført i 2010 og 2015), surveys til lokale aktører samt kvalitative interviews med aktører i udvalgte område- og projektsekretariater.

Evalueringen består af deskriptive analyser af udviklingen i boligområder med boligsociale indsatser samt af effektmålinger af de boligsociale indsatser på ændringer i beboersammensætningen. Endelig består evalueringen af kvalitative analyser af, hvordan der arbejdes boligsocialt, og hvordan implementering af de boligsociale indsatser er foregået, samt hvordan de boligsociale indsatser er organiseret.

Evalueringen af 2011-14- midlerne: effekter og resultater

Evalueringen havde til formål at tilvejebringe viden om:

- De boligsociale aktiviteters effekter og resultater for forskellige målgrupper
- Hvilke arbejdsmetoder der har vist at have særlige gode effekter og resultater
- Hvilke arbejdsmetoder, der *kan* anvendes i forhold til kriminalitetsforebyggelse, skole og uddannelse, beskæftigelse samt forældrekompetencer og børns trivsel, fordi de viser gode effekter og resultater
- Effekten af huslejenedsættelser for henholdsvis udlejningssituationen og beboersammensætningen i de støttede boligområder.

Med evalueringen blev der sat fokus på fire udvalgte temaer: 1) kriminalitetsforebyggelse, 2) forbedret skole og uddannelse, 3) forbedrede forældrekompetencer og forøgelse af børns trivsel samt 4) forøget beskæftigelse og aktiviteter, der flytter ledige tættere på arbejdsmarkedet.

Hovedresultater

Nedenfor lister vi hovedresultaterne fra evalueringen under de centrale emner, som evalueringen har omhandlet.

Hovedresultaterne er uddraget fra følgende udgivelser

- Effekter og resultater af de boligsociale indsatser. Landsbyggefondens 2011-14-midler
- Boligsociale indsatser til småbørnsfamilier i udsatte boligområder. Evaluering af Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret af 2011-14-midlerne.
- Boligsociale indsatsers bidrag til at forebygge kriminalitet i udsatte boligområder. Evaluering af Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret af 2011-14-midlerne.
- Børn og unges uddannelseschancer – de boligsociale indsatsers bidrag. Evaluering af Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret af 2011-14-midlerne.
- En vej til arbejdsmarkedet med de boligsociale indsatser. Evaluering af Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret af 2011-14-midlerne.

Effekter af de boligsociale indsatser

- Børn og unge, der har deltaget i en fritidsjobsindsats, har tre gange så stor chance for at opnå et fritidsjob i indsatsåret og fastholde det året efter indsatsen.
- For piger, der har deltaget i en fritidsjobsindsats, fastholdes effekten i op til to år efter deres deltagelse.
- Børne- og ungeindsatsen⁴ har en svag effekt i forhold til at reducere skolefravær, uden skelnen til om det er lovligt eller ulovligt fravær. Der er al-

⁴ Samlet betegnelse for aktiviteterne: fritidsjobsindsats, brandkadet, mentorforløb, projekt- og eventforløb samt kreativ læring.

lerede tendens i året efter børn og unges deltagelse til, at der sker en reduktion i deres fravær, men der er først tale om en signifikant effekt to år efter, de har deltaget i indsatsen.

- Hverken fritidsjobindsatsen eller børne- og ungeindsatsen er evalueret i forhold til, om de har haft en effekt på at nedbringe kriminalitet. Det skyldes, at der er for få unge, der har deltaget i indsatserne, der har erfaring med kriminalitet.
- Netværksmødre (bydelsmødre)-indsatsen har en effekt i forhold til at kvinder, der har deltaget i indsatsen, påbegynder uddannelse. Effekten slår igennem to år efter deltagelsen. Chancen for at netværkskvinder (bydelsmødre) påbegynder uddannelse er godt fire gange større, når de har deltaget i indsatsen sammenlignet med kvinder, der ikke har.

Forbedrede forældrekompetencer og forøgelse af børns trivsel

- Udsatte boligområder rummer de svageste beboere på boligmarkedet, i kraft af at den almene boligsektor varetager boligudbud til samfundets svageste. Derfor finder vi også her, at 0-6-årige og deres forældre er væsentlig mere udsatte og sårbare sammenlignet med resten af befolkningen og øvrige beboere i den almene boligsektor. Det gør sig gældende både i forhold til forældres uddannelsesniveau, beskæftigelsessituation samt indkomst. Derudover er der en række ekstra risikofaktorer som misbrug, psykisk sygdom og kriminalitet, der oftere kendetegner forældre til små børn i de udsatte boligområder.
- I de udsatte boligområder vokser 25 % af de 0-6-årige børn, svarende til 5.860 børn, op i økonomisk fattigdom. I den samlede befolkning er den tilsvarende andel 8 %. Blandt 0-6-årige med ikke-vestlig baggrund i de udsatte boligområder er det 33 %, der vokser op i økonomisk fattigdom, og blandt de etnisk danske 0-6-årige børn, er det 17%.
- Sammenlignet med ikke-vestlige beboere, er der flere etnisk danske mødre og fædre, som har været i misbrugsbehandling, behandling for psykisk sygdom og fået en dom for kriminalitet.
- Der er en høj indskrivning for de 3-5-årige børn i dagtilbud i de udsatte boligområder; en andel, der er på niveau med landsgennemsnittet, mens indskrivningen er lavere for de 1-2-årige i de udsatte boligområder sammenlignet med landsgennemsnittet.
- Blandt forældre til småbørn, der deltager i boligsociale familieindsatser, er der generelt set flere med ikke-vestlig baggrund. De er også generelt set

mere socialt sårbare målt på uddannelse og beskæftigelse. Det er dog ikke familier, der er allermost sårbare og udsatte, der udgør målgruppen.

Kriminalitetsforebyggelse

- Der er en højere forekomst af kriminel aktivitet blandt børn og unge i udsatte boligområder end i befolkningen generelt. I perioden 2011-2017 er der i de udsatte områder sket et fald fra 15 mistanker pr. 1.000 10-14-årige til 11 mistanker pr. 10-14-årige, mens antallet i befolkningen er på ca. 4 mistanker pr. 1.000 10-14-årige i hele perioden. For de 10-14-årige sker der således et betydeligt fald i de udsatte områder, mens niveauet er uændret lavt i befolkningen.
- Der er udsving i forekomsten af kriminalitet for 15-20-årige i de udsatte boligområder i perioden 2011-2017. Der sker en stigning fra 2011 til 2013, hvorefter der sker et fald igen. I 2013 er der 175 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige, og i 2017 er der 151 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige. I befolkningen sker der et fald fra 2011 til 2017. I 2011 er der 56 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige, og i 2017 er der 47 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige.
- Tilbagefaldsprocenten for de 10-14-årige i perioden 2005-2015 reduceres, mens tilbagefaldsprocenten for de 15-20-årige er uændret i samme periode. Samtidig stiger debutalderen for kriminel aktivitet i perioden 2011-2017 både i de udsatte boligområder og i befolkningen.
- Der er tale om en særlig positiv udvikling i kriminel aktivitet blandt 10-14-årige i de udsatte boligområder. Det kan skyldes, at de boligsociale indsatser har et stærkt fokus på at arbejde med at foregribe, at børn stifter bekendtskab med kriminalitet, og på, at børn og unge støttes ved hjælp af blandt andet boligsociale aktiviteter til at vælge en anden vej end en kriminel løbebane.
- De risikofaktorer, som forældres kriminelle adfærd og udsathed, skolemæssige forhold og trivselsforhold, der har betydning for, at børn og unge i de udsatte boligområder har en kriminel aktivitet, er de samme risikofaktorer, som dem, der har betydning for, at børn og unge generelt har en kriminel aktivitet. Der er ikke noget, der tyder på, at bestemte risikofaktorer i de udsatte boligområder har en særlig betydning, som de ikke også har i befolkningen.

Forbedret skolegang og uddannelse

- Børn og unge i de udsatte områder har en svagere social baggrund end alle børn og unge i den almene boligområder. Vi kan se, at børn med forældre i arbejdstyrken – uanset om man bor i et udsat område eller ej – generelt præsterer bedre i skole- og uddannelsessystemet end andre børn.
- I 2016 er andelen, som har et fravær på mere end 10 %, 34 % for børn med dansk oprindelse i udsatte områder, 25 % for børn med ikke-vestlig oprindelse i udsatte områder og i befolkningen, og 18 % for børn med dansk oprindelse i befolkningen.
- Fraværet falder for alle fire grupper i perioden – dog mest for børn af dansk oprindelse i de udsatte områder.
- Karaktergennemsnittet er generelt lavere i de udsatte boligområder end i befolkningen
- 78 % af børn med ikke-vestlig oprindelse og 70 % af børn med dansk oprindelse i de udsatte områder tager afgangsprøven. I befolkningen tager 87 % af børn med dansk oprindelse afgangsprøven.
- Andelen, som tager uddannelse efter grundskolen, er lavere i de udsatte områder end i befolkningen; der er dog markante forskelle på kvinder og mænd med etnisk dansk og ikke-vestlig baggrund. I 2016 er andelen af 17-20-årige mænd med dansk oprindelse, som er i gang med uddannelse, 57 % i de udsatte boligområder og ca. 70 % i befolkningen. Samme år er andelen af 17-20-årige mænd med ikke-vestlig oprindelse, der er under uddannelse, ca. 65 % i både de udsatte boligområder og i befolkningen. For kvinder med ikke-vestlig baggrund er andelen i 2016 ca. 70 % – både i de udsatte boligområder og i befolkningen. For kvinder med dansk baggrund er andelen i de udsatte boligområder 56 % og i befolkningen 70 %.

Forøget beskæftigelse og aktiviteter, der flytter ledige tættere på arbejdsmarkedet

- Generelt er der relativt flere 16-24-årige i befolkningen, der påbegynder en uddannelse, end i de udsatte boligområder. Fra 2008 gælder det dog, at antallet af studerende blandt 16-24-årige stiger hurtigere i de udsatte boligområder end i befolkningen. Det tyder på, at uddannelsesgab mellem unge i befolkningen og i de udsatte boligområder bliver mindre.

- Hver femte unge i alderen 16-24 år er i NEET-gruppen (gruppen af unge, der hverken er i gang med uddannelse eller beskæftigelse) i de udsatte boligområder; den tilsvarende andel er hver tiende i befolkningen. Disse andele har ligget stabilt i perioden 2008-2016.
- Flere unge i 2016 i NEET-gruppen har taget folkeskolens afgangseksamen sammenlignet med perioden 2008 og til 2015. Over halvdelen af unge, der i 2011 er i NEET-gruppen, er stadig i NEET-gruppen i 2015.
- I 2016 er forskellen i andelen i beskæftigelse for 25-50-årige i de udsatte boligområder og i befolkningen på 23 procentpoint for personer med dansk baggrund. Den tilsvarende forskel for personer med ikke-vestlig baggrund er på 10 procentpoint.
- I 2016 har omkring 40 % af beboere i de udsatte boligområder en erhvervskompetencegivende uddannelse, mens den tilsvarende andel for befolkningen er omkring 70 %. Der er sket en stigning fra 2004 og frem i forhold til en erhvervskompetencegivende uddannelse. Denne stigning i de udsatte boligområder svarer til den samfundsmæssige stigning.
- I 2016 er andelen af 25-50-årige i beskæftigelse 60 % for beboere med dansk baggrund og 40 % for beboere med ikke-vestlig baggrund. I befolkningen er de tilsvarende andele 78 % og 36 %. Forskellen på ikke-vestlige beboere i de udsatte boligområder og i befolkningen er dermed mindre end for beboere med dansk baggrund i de udsatte boligområder og i befolkningen.

Interessenters vurdering af de boligsociale indsatsers bidrag

- Mere end halvdelen af samarbejdsaktørerne i helhedsplanerne vurderer i høj eller meget høj grad, at den boligsociale indsats har bidraget til at styrke det tværsektorielle samarbejde mellem aktørerne i de udsatte boligområder.
- Godt halvdelen af samarbejdsaktørerne i helhedsplanerne har en oplevelse af, at den boligsociale indsats har bidraget til en styrket rolle- og ansvarsfordeling. Den styrkede ansvarsfordeling bliver beskrevet som en følge af, at der i større grad er sket en formalisering af arbejdet i de udsatte boligområder.
- Samarbejdsaktørerne i den kriminalpræventive indsats, uddannelsesindsatsen og indsatsen til småbørnsfamilier oplever i høj eller meget høj grad, at den boligsociale indsats har bidraget til det helhedsorienterede samarbejde.

- Halvdelen af samarbejdsaktørerne i helhedsplanerne vurderer i høj eller meget høj grad, at den boligsociale indsats har bidraget til at styrke opsporingen af målgrupperne og fastholdelsen af målgrupper i indsatserne inden for de fire temaområder.
- Et flertal af samarbejdsaktørerne i helhedsplanerne oplever i høj eller meget høj grad, at den boligsociale indsats har bidraget til, at de har fået en øget viden om målgruppens behov og udfordringer samt flere perspektiver på målgruppen.
- En større andel af samarbejdsaktørerne i helhedsplanerne oplever, at den boligsociale indsats har udvidet deres muligheder for at trække på aktører i indsatsen, der har en anden faglighed end dem selv.

Fordeling af huslejestøtte til borgere i udvalgte boligområder

- Analysen af huslejestøtte dokumenterer, at med huslejestøtten stiger den gennemsnitlige husleje pr. lejlighed i de 45 boligafdelinger pr. måned med på 810 kr. Det gennemsnitlige støttebeløb er 620 kr. pr. måned pr. lejlighed. Den gennemsnitlige huslejestigning er således 620 kr. mindre, end den ville have været, hvis der ikke havde været givet huslejestøtte.
- I gennemsnit stiger huslejen med 151 kr. pr. kvadratmeter i 38 af de 45 boligafdelinger. Der er fem boligafdelinger, der ikke oplever nogen ændring i huslejen. Det vil sige, at for disse fem boligafdelinger gør huslejestøtten, at huslejen ikke stiger. Der er to boligafdelinger, der oplever et fald i huslejen, på hhv. 37 kr. pr. kvadratmeter pr. år og 151 kr. pr. kvadratmeter pr. år.
- I gennemsnit stiger huslejen efter huslejestøtte inden for hver af de 45 boligafdelinger mellem 200 kr. og godt 1000 kr. om måneden. For 3- og 4-værelsesboliger stiger huslejen mest trods støtte, hhv. 905 kr. og 984 kr. 1- og 6-værelsesboliger stiger mindst med hhv. 242 kr. og 199 kr.
- Det er enlige forældre, der oplever den største gennemsnitlige huslejestigning på 915 kr. Par med eller uden børn får en gennemsnitlig huslejestigning på ca. 700 kr., mens enlige mænd og enlige kvinder får en gennemsnitlig huslejestigning på hhv. 508 kr. og 572 kr.
- 44 % af beboerne i boligafdelinger med huslejestøtte bor i boligafdelingen både før og efter huslejeændringen. Det er en lavere andel end i samtlige boligafdelinger med en helhedsplan (2011-14-midlerne), hvor halvdelen af beboerne har boet i den samme boligafdeling i den samme tidsmæssige periode.

- Der er tendens til, at der i forhold til beboere i beskæftigelse sker en ændring fra før og til efter huslejestøtten, sammenlignet med ændringer for beboere i beskæftigelse i boligafdelinger med en boligsocial helhedsplan (2011-14-midlerne) og i hele den almene boligsektor. Relativt flere beboere efter huslejestøtten er tilknyttet arbejdsmarkedet end før huslejestøtten. Der er ikke tale om nogen form for kausalitet mellem ændringer i huslejeændringer og en øget beskæftigelsesgrad blandt beboerne.
- I forhold til ændringer i beboersammensætningen med hensyn til uddannelse, indkomst og etnicitet er de ændringer, der sker i boligafdelinger med huslejestøtte, de samme som i boligafdelinger med en boligsocial helhedsplan (2011-14-midlerne) og i hele den almene boligsektor.

Boks Data og metode

Evalueringen er baseret på registerdata, oplysninger om deltagere i boligsociale aktiviteter, kvalitative interviews med aktører boligområder samt survey med interessenter involveret i boligsocialt arbejde.

Evalueringen består af deskriptive analyser af udviklingen i boligområder med boligsociale indsatser samt af effektmålinger af udvalgte boligsociale indsatser. Derudover består evalueringen af kvalitative analyser af, hvordan der arbejdes boligsocialt med deltagerne, og hvordan implementering af de boligsociale indsatser er foregået, samt hvordan de boligsociale indsatser er organiseret. Endelig er der også som en del af evalueringen udarbejdet systematiske forskningsoversigter for de fire temaer med henblik på at identificere evidensbaserede aktiviteter og indsatser.

Evalueringen af 2015-18- midlerne: løsninger på komplekse problemer

Formålet med evalueringen af 2015-18-midlerne var at tilvejebringe viden om de boligsociale indsatsers effekter og resultater med særligt fokus på:

- Brud med negativ social arv, herunder at styrke uddannelse og beskæftigelse, at forebygge kriminalitet hos børn og unge samt at øge trivsel i udsatte familier
- Tryghed og trivsel, herunder oplevet tryghed, sammenhængskraft og handlekraft i boligområderne
- Strategisk styring og udvikling, herunder entydig ledelse, udvikling og fremdrift i udsatte boligområder samt samarbejde mellem kommuner og boligorganisationer på strategisk og praktisk niveau
- Sammenhænge mellem negativ social arv, tryghed og trivsel samt strategisk styring og udvikling.

Evalueringen skulle således bidrage med viden om følgende forhold:

- Boligsociale indsatsers gennemslagskraft i forhold til beboere og i forhold til boligområder
- Kvalificering af den boligsociale indsats som ét af flere velfærdsgreb
- Udvikling af de bedst mulige, lokale velfærdsløsninger.

Hovedresultater

Nedenfor lister vi hovedresultaterne fra evalueringen under de centrale emner, som evalueringen har omhandlet.

Hovedresultaterne er uddraget fra følgende udgivelser:

- Chanceulighed i udsatte boligområder. En analyse af boligsociale helhedsplaners bidrag til at forbedre børn og unges livschancer.
- Tryghed og trivsel i udsatte boligområder.
- Strategisk styring og udvikling i de boligsociale indsatser. Evaluering af Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret af 2015-18-midlerne.
- Sammenhængen mellem tryghed og trivsel, chanceulighed og organisering i de boligsociale helhedsplaner. Evaluering af Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret under 2015-2018-midlerne.

Brud med negativ social arv, herunder at styrke uddannelse og beskæftigelse, at forebygge kriminalitet hos børn og unge samt at øge trivsel i udsatte familier

Indkomstulighed

- Relativt til befolkningen har færre borgere i de udsatte boligområder med en boligsocial helhedsplan oplevet indkomstfremgang i perioden 2000-2019, og samtidig er der sket en stigning i andelen af borgere i de udsatte boligområder, der lever under den økonomiske fattigdomsgrænse, sammenlignet med befolkningen; det er særligt borgere med en etnisk herkomst i et MENAPT-land (lange i Mellemøsten, Nordafrika, Parkistan og Tyrkiet), der er økonomisk fattige.
- Andelen af borgere i restgruppen (dvs. hverken i uddannelse eller beskæftigelse, og som har grundskolen som højest fuldførte uddannelse) er

forholdsvis uændret i de udsatte boligområder med en boligsocial helhedsplan i perioden 2000-2019, hvor ca. 3 ud af 10 er i restgruppen. I befolkningen er omkring 1 ud af 10 i restgruppen, og denne andel er ligeledes uændret over tid.

- Hver femte unge i alderen 15-29 år er i NEET-gruppen (dvs. hverken i uddannelse eller i beskæftigelse), og denne andel har ikke ændret sig i perioden 2000-2019. I befolkningen er det 1 ud af 10.

0-6-årige

- En mor i restgruppen giver i gennemsnit udslag i marginalt mindre fødselsvægt hos barnet, lavere tilknytning til dagtilbud og mindre grad af skoleparathed som 6-årig. Det gælder både for børn, der vokser op i udsatte boligområder og i befolkningen.
- Økonomisk fattigdom blandt småbørnsfamilier i de udsatte områder er stigende i perioden 2000-2019. Næsten hver fjerde småbørnsfamilie lever under den økonomiske fattigdomsgrænse.
- Over halvdelen af 0-6-årige i udsatte boligområder, der har en herkomst i MENAPT-lande, er født med mindst 1 restgruppeforælder. Det samme gælder kun for mellem 30 og 40 % af 0-6-årige fra ikke-MENAPT-lande.
- Fra 2000 til 2019 er der blevet marginalt færre småbørn, som oplever risikofaktorer i deres tidlige barndom, men det er stadig over halvdelen af de 0-6-årige børn i de udsatte boligområder, der oplever mindst en risikofaktor i de første leveår, og faldet i andelen af småbørn, der oplever risikofaktorer, er betydeligt større i befolkningen.
- Den kommunale kernerdrift på småbørnsområdet er funderet i en lovgivningsmæssig ramme for børns alderssvarende udvikling, og hvad der skal igangsættes af indsatser, hvis barnet afviger for meget fra den alderssvarende udvikling – alt sammen med udgangspunkt i barnet. De boligsociale aktiviteter er baseret i helhedsorienteret og kontekstfokuseret tilgang. Dermed er der to forskellige afsæt for problemidentifikation, behov og indsatser til målgruppen. Disse to afsæt kan til gavn for målgruppen arbejde sammen om at hjælpe målgruppen videre.
- Hvis der ikke er en strategisk fortælling som en del af den boligsociale helhedsplan om, hvordan og hvorfor den kommunale myndighedstilgang og den boligsociale tilgang i en boligsocial helhedsplan skal samarbejde, vanskeliggøres samarbejdet for de udførende medarbejdere. Det betyder,

at den boligsociale tilgang med at skabe relationer, opbygge tillid og fungere som mediator og oversætter mellem kommune og borger ikke udnyttes til fulde.

Skolebørn

- Økonomisk fattigdom er et stigende problem blandt familier med skolebørn i de udsatte boligområder. Næsten 4 ud af 10 skolebørn lever under den økonomiske fattigdomsgrænse.
- Over 70 % af skolebørn med herkomst fra MENAPT-lande har mindst en restgruppeforælder ved fødslen i de udsatte boligområder. For børn med ikke-MENAPT-baggrund er det 4 ud af 10.
- Over tid er der sket en stigning i andelen af skolebørn, der oplever risikofaktorer for udsathed – både i de udsatte boligområder og i befolkningen.
- Skolebørn med en mor i restgruppen klarer sig dårligere på skole-outcomes som fravær, trivsel og nationale test end børn, der ikke har en mor i restgruppen. Alligevel er der i boligområder med en boligsocial helhedsplan fra 2000 til 2019 sket en tydelig reduktion i chanceulighed for netop restgruppebørn. Børn af restgruppeforældre i de udsatte områder afslutter i højere grad grundskolen end børn af restgruppeforældre, der ikke bor i udsatte områder. Ligeledes er der relativt færre restgruppebørn, der afslutter med mindre end 02 i gennemsnit til afgangseksamen i de støttede områder end i befolkningen.
- Når det lykkes kommunale og boligsociale aktører at samarbejde om at løfte målgruppen, hænger det i høj grad sammen med et strategisk narrativ om nødvendigheden af at finde løsninger på problemer, der rækker ud over forvaltninger og organisatoriske afgrænsninger, fordi målgruppens problemer er komplekse og sammensatte.
- Den boligsociale tilgang kan fungere som ice breaker til at nå familier, der igennem længere tid har været i det kommunale system, uden at det er lykkedes at skabe forandringer, og den boligsociale tilgang kan i den sammenhæng bidrage med kontekstuel viden og helhed, hvor familie, fritid- og foreningsliv samt boligområdet inddrages.

Kriminalitetsforebyggelse

- Der er en relativt højere forekomst af mistanker, sigtelser og domme i de udsatte boligområder. Den højere forekomst har været der i hele perioden fra 2000 til 2019.
- Unge med kriminalitetserfaring har mere fravær og lavere grad af trivsel igennem hele skoleforløbet.
- Mellem 20 og 30 % af unge i udsatte områder, der ikke afslutter grundskolen, har en sigtelse.
- Når et samarbejde om kriminalitetsforebyggelse fungerer godt, er der tegn på, at en forudsætning er en forståelse af en klar opgavefordeling mellem politi, kommune og de boligsociale aktiviteter. Politi og kommune varetager entydigt sanktioner, mens den boligsociale indsats bidrager til at styrke målgruppens tilknytning til skolen samt fritids- og foreningsliv.
- Kommunens og politiets samarbejdsvilje og engagement bidrager til at koordinere sammenhængende og ikke parallelle indsatser, der er vigtige for at adressere kompleksiteten af børn og unges problemer, der både kan handle om mistrivsel, udsathed og kriminalitetserfaringer.

15-29-årige

- Der er sket et generelt uddannelsesløft af unge i de udsatte boligområder, og dette løft er sket både i forhold til at afslutte grundskole, ungdomsuddannelse og videregående uddannelse. Det er unge med etnisk herkomst i et MENAPT-land, der uddanner sig i et omfang, der matcher unge med ikke-MENAPT-herkomst (dvs. fortrinsvis etnisk danske unge) i befolkningen.
- I perioden fra 2002 til 2019 lykkes det for en relativt stigende gruppe af unge, der har restgruppebaggrund, at undgå at komme i NEET-gruppen. Det er klare tegn på, at det i højere grad lykkes unge i boligområder med en boligsocial helhedsplan at bryde med deres sociale oprindelse, end det lykkes for unge i restgruppen uden for disse boligområder.
- De unge, der afbryder en uddannelse (uanset om det er grundskole, ungdomsuddannelse, erhvervsuddannelse eller videregående uddannelse), har ofte en restgruppe-oprindelse. Desuden er unge med psykisk sygdom og med kriminalitetserfaring overrepræsenterede, ligesom en stor andel af unge, der afbryder en uddannelse, også har andre afbrudte uddannelsesforløb bag sig.

- For at unge ikke kommer i NEET-gruppen, er uddannelse særlig vigtigt for unge med forældre i restgruppen.
- Når samarbejdet om at støtte og hjælpe unge, der har svært ved at få en uddannelse og/eller et job, tager udgangspunkt i, at der er behov for individuelt tilpassede løsninger (såkaldte prøvehandlinger), er der god erfaring med, at kommunale og boligsociale aktører sammen får skubbet de unge i rigtig retning.

Livsmestring

- Størstedelen af de børn og unge, der har besvaret spørgeskemaet, har en høj grad af livsmestring. Omkring 80 % svarer gennemgående, at de er glade for at gå i skole, føler sig som en del af et fællesskab, sjældent eller aldrig er ensomme og generelt er tilfredse med deres liv.
- Omvendt er der gennemgående omkring 20 %, som har en lav grad af livsmestring på flere af de målte dimensioner samtidig, hvilket indikerer, at der er en gruppe, der har det svært, og som påkalder sig opmærksomhed hos professionelle aktører.
- Næsten 3 ud af 10 børn og unge oplever, at de er ensomme ofte eller af og til.
- Børn og unge af MENAPT-herkomst har en højere grad af skoleglæde, de synes, de klarer sig bedre fagligt i skolen, og de har mindre selvrappor- teret fravær. De føler sig også i mindre grad ensomme, har en højere grad af livstilfredshed og føler sig i højere grad som en del af et fællesskab, og at de kan gøre en positiv forskel for sig selv og andre.
- Den yngste aldersgruppe føler sig mere som en del af et fællesskab og i mindre grad holdt uden for samfundet, ligesom de også er mindre en- somme end den ældste aldersgruppe.
- Pigerne oplever generelt at være mere ensomme end drengene, og sær- ligt piger, som ikke har oprindelse i et MENAPT-land, oplever at være mere ensomme og er mindre tilfredse med deres liv og den, de er, end både drenge og andre piger med MENAPT-oprindelse.
- Unge i NEET-gruppen og blandt dem, der ikke har afsluttet folkeskolen med afgangseksamen, taler i højere grad med en boligsocial medarbejder, hvor de bor, om deres planer for uddannelse og fremtiden, end andre unge.

Effekter af udvalgte boligsociale indsatser

- Fritidsjobindsatsen har positive effekter i forhold til at få et fritidsjob. Chancen for at få et fritidsjob er 3 gange højere året efter og 5 gange højere 2 år efter for de unge, som har deltaget i indsatsen.
- Fritidsjobindsatsen har større længerevarende effekter for piger end for drenge. 2 år efter indsatsen er chancen for at få og fastholde et fritidsjob godt 4 gange højere for drenge, der har deltaget i indsatsen, mens den tilsvarende er 6 gange højere for pigerne.
- Der er ingen signifikant effekt af børne- og ungeindsatsen på at reducere skolefravær. Det skyldes dog ikke nødvendigvis, at børne- og ungeindsatserne ikke er virksomme, men snarere, at de børn og unge, der deltag i indsatserne, ikke har et problematisk skolefravær.
- Karaktergennemsnittet for de bundne prøvafag i dansk er 5,2 for de unge, som har deltaget i de boligsociale aktiviteter, og som når at blive gamle nok til at færdiggøre folkeskolen i evalueringsperioden, sammenlignet med 5,4 i de støttede områder generelt.
- 61 % af unge, som har deltaget i de boligsociale aktiviteter, og som når at blive gamle nok til at kunne påbegynde en ungdomsuddannelse i evalueringsperioden, er startet på en ungdomsuddannelse direkte efter grundskolen. Dette ligger på niveau med de støttede områder generelt, hvor godt 60 % af 17-20-årige er i gang med uddannelse.

Lokal velfærdsløsning

- Den boligsociale helhedsplan og den ledelsesmæssige forankring af helhedsplanen i den boligsociale bestyrelse kan udgøre en fleksibel strategisk ramme omkring et praktisk samarbejde med udgangspunkt i familiens/børnenes behov. Den strategiske ramme skal understøttes af en aktiv ledelsesinvolvering i kommunen og i den boligsociale indsats for at sikre legitimitet af og ressourcer i samarbejdet.
- Det er væsentligt at prioritere fleksible organisatoriske og institutionelle rammer, hvor kommunale og boligsociale medarbejdere kan opbygge tætte samarbejdsrelationer gennem fokus på læring og forhandling.
- Et helhedsorienteret socialt arbejde forudsætter en fælles eller koordineret praksis. Det stiller krav om gensidig tillid, respekt for forskelligheder og åbenhed over for at lære af hinanden og tilrettelægge opgaver

og roller fleksibelt efter den enkelte families/borgers behov frem for efter strukturelle rammer og fastlåste roller.

- Tværgående samarbejder skaber optimale muligheder for at tage udgangspunkt i borgernes behov og problemforståelse frem for i egen problem- eller professionsforståelse og tilpasse opgaveløsningen den konkrete kontekst og enkelte borger.
- At samarbejde omkring komplekse sociale problemstillinger kræver, at man kan se problemstillinger fra andre aktørers vinkel og ikke alene ser andre som et instrument for sin egen agenda.
- Tværgående samarbejder og netværk er baseret på forhandling mellem gensidigt afhængige aktører frem for på enkeltorganisationers mål og metoder.
- Tillid er det integrerende element i samarbejdet. Samarbejdet kan udmønte sig i forskellige former for samarbejde: at henvise til hinanden, at koordinere og at udføre fælles handling og praksis.
- Hybrid praksis kræver flydende roller og rummer en høj kompleksitet, der er afhængig af en høj grad af tillid. Flydende roller i den hybride praksis kan være en forudsætning for, at der opstår synergi i samarbejdet til gavn for de enkelte og familier i udsatte positioner.
- Forskelle og ligheder er afgørende, når den boligsociale tilgang og den kommunale myndighedstilgang skal samarbejde strategisk og praktisk i en fælles praksis, og mindre afgørende, når de skal koordinere opgaver eller henvise til hinanden.

Tryghed og trivsel, herunder oplevet tryghed, sammenhængskraft og handlekraft i boligområderne

- Der er sket en forbedring i det samlede trygheds- og trivselsbillede i boligområder med en boligsocial helhedsplan fra 2018 til 2021; forbedringer kommer af, at tillid, tilfredshed med boligområdet og livskvalitet er øget i boligområderne. For dimensionerne oplevet tryghed og kollektiv handlekraft er niveauet det samme i 2021 som i 2018, mens graden af social sammenhængskraft er mindre i 2021 end i 2018. I befolkningen er tillid og tilfredshed også to dimensioner, der har udviklet sig positivt i samme periode.

- Inden for dimensionen vedrørende oplevet tryghed er grundlæggende tryghed i boligområdet gået fra 74 % til 77 % i boligområder med en boligsocial helhedsplan. I befolkningen er andelen gået fra 90 % til 94 %. I 2021 er andelen i den almene sektor, der svarer, at de grundlæggende er trygge, på 83 %.
- Inden for dimensionen social sammenhængskraft vil flere borgere i boligområder med en boligsocial helhedsplan gerne bare passe sig selv i 2021 end i 2018. Andelen, der helst vil passe sig selv, er gået fra 72 % til 77 %. I befolkningen er den tilsvarende andel i både 2018 og 2021 60 %, og i den almene sektor i 2021 er andelen 74 %.
- Inden for dimensionen vedrørende kollektiv handlekraft er der ikke sket en udvikling i forhold til, om man har stemt ved seneste kommunalvalg. Ved seneste kommunalvalg i 2017 stemte 69 % af borgere i boligområder med en boligsocial helhedsplan, 79 % i den almene sektor, og 85 % i befolkningen.
- Inden for dimensionen tillid, er tilliden til politiet øget fra 2018 til 2021 for både borgere i boligområder med en boligsocial helhedsplan og i befolkningen. I boligområder med en boligsocial helhedsplan er andelen gået fra 81 % til 82 %, og i befolkningen fra 88 % til 91 %. I den almene sektor er andelen 85 % i 2021.
- Relativt flere borgere i boligområder med en boligsocial helhedsplan er glade for at bo i deres boligområder i 2021 sammenlignet med 2018. Andelen er gået fra 76 % til 83 %. I den almene sektor er 83 % glade for at bo i deres boligområde, mens andelen i befolkningen er 93 % i 2021.
- Borgernes livskvalitet er øget i boligområder med en boligsocial helhedsplan fra 78 % i 2018 til 82 % i 2021. I den almene sektor er den tilsvarende andel 82 %, og i befolkningen er andelen 88 %, hvor der i befolkningen ikke er sket en signifikant ændring fra 2018.
- I 2021 er der signifikant forskel på boligområder med en boligsocial helhedsplan og den almene sektor på dimensioner for tilfredshed med boligområdet og kollektiv handlekraft; på de øvrige dimensioner ligger boligområder med en boligsocial helhedsplan og den almene sektor på niveau med hinanden. Trygheds- og trivselsniveauet i den almene sektor er signifikant lavere på 5 af de 6 dimensioner end i befolkningen. Livskvalitet er den eneste dimension, hvor den almene sektor og befolkningen ligger på niveau.
- Forskelle på tryghed og trivsel hænger mere sammen med forskelle på borgere end på boligområder. Ældre over 65 år har generelt en lavere social sammenhængskraft, kollektiv handlekraft og lavere grad af samlet tryghed

og trivsel. Børnefamilier har en højere grad af oplevet tryghed, social sammenhængskraft, kollektiv handlekraft og samlet tryghed og trivsel end ikke-børnefamilier. Børnefamiliers tillid er dog generelt lavere end ikke-børnefamiliers. Borgere med grundskole som højeste fuldførte uddannelse har lavere tillid, tilfredshed og livskvalitet end borgere med en uddannelse.

- Etnicitet, køn og varighed af at have boet i boligområdet bidrager også med forklaring på forskelle i niveauer af tryghed og trivsel. Borgere med en ikke-vestlig baggrund har højere grad af social sammenhængskraft end borgere med dansk og vestlig baggrund, mens det omvendte gælder i forhold til oplevet tryghed, kollektiv handlekraft, tillid, tilfredshed og livskvalitet. Kvinder har en lavere grad af oplevet tryghed end mænd. Borgere, der har boet mere end 8 år i boligområdet, har generelt en højere grad af tilfredshed med området end borgere, der har boet der i kort tid.

Strategisk styring og udvikling, herunder entydig ledelse, udvikling og fremdrift i udsatte boligområder samt samarbejde mellem kommuner og boligorganisationer på strategisk og praktisk niveau

Denne evaluering har haft som formål at analysere, hvordan entydig ledelse udmøntes, og hvilken betydning indførelsen af entydig ledelse har haft, herunder især de boligsociale bestyrelser. De seks hovedpunkter i konklusionen er:

- De boligsociale bestyrelser har medført øget ledelsesmæssig opmærksomhed på de boligsociale indsatser. Det sender et tydeligt signal ind i kommune og boligorganisation om vigtigheden af at prioritere arbejdet med de boligsociale indsatser. Det styrker koblingen til kernerdriften.
- I de boligsociale bestyrelser er der oparbejdet en ret høj grad af enighed om, hvad de primære problemer i boligområderne er, og hvordan de skal løses. Der sker således en koordinering på strategisk niveau i bestyrelsen. Der skabes endvidere grobund for øget bystrategisk samarbejde, men det ses ikke som bestyrelsens hovedopgave.
- Koblingen mellem det strategiske og praktiske niveau er udfordret. Det kan blokere for, at strategiske beslutninger og begrundelser videregives fra strategisk til praktisk niveau, og omvendt at praktisk viden og erfaringer bringes fra praktisk til strategisk niveau.
- Beboerinddragelsen er mange steder svækket. Det er med den ændrede organisationsstruktur uklart, hvor og hvordan beboernes perspektiv bringes i spil.

- Projektledernes opbakning til den ændrede organisationsstruktur er faldet på en række centrale parametre. De oplever, at der er sket tilbageskridt i ledelse og koordinering af de boligsociale indsatser.
- Datadreven monitorering anses i stigende grad for at være et velegnet værktøj til at monitorere udviklingen i de udsatte boligområder. Der er dog stadig potentiale for forbedring i forhold til valgte parametre og brug af mere kvalitativ data.

Sammenhænge mellem chanceulighed, tryghed og trivsel samt strategisk styring

- Reduktion af chanceulighed og øget tryghed og trivsel er to selvstændige strategiske mål i de boligsociale helhedsplaner. I interviews med boligsociale aktører er det tydeligt, at arbejdet med chanceulighed hænger tæt sammen med det tryghedsskabende arbejde.
- Det strategiske niveau i helhedsplanen bakker op om vigtigheden af de boligsociale helhedsplaners lokale, praktiske arbejde med at mindske chanceulighed.
- På det praktiske niveau vurderer aktører, at reduktion af chanceulighed er et middel til at forbedre tryghed og trivsel.
- Bestyrelsesniveauets visioner og beslutninger har betydning for samarbejdet på praktisk niveau gennem rammesætning og prioritering frem for gennem detailstyring og direkte involvering. Det giver klare rammer og aftaler samt tydeliggør potentialer for yderligere samarbejde.
- Der er positive erfaringer med delte stillinger mellem kommune og den boligsociale helhedsplan, fordi de bidrager til udvikling af netværk og gensidigt kendskab mellem de samarbejdende parter. Med øget gensidigt kendskab kan der bedre formidles henholdsvis indsigt i målgruppens komplekse problemer og viden om løsningsmuligheder. Det forbedrer muligheden for, at aftaleparternes indsatser komplementerer hinanden, samtidig med at spild af tid og ressourcer mindskes for begge parter.
- De boligsociale helhedsplaners særlige styrke ligger i den fysiske tilstedeværelse i området, hvilket skaber et nærvær, det indgående kendskab til beboerne og deres udfordringer, en fleksibel tilgang, muligheden for tillidsopbygning uden myndighedsrolle samt brobygningen til den ordinære kommunale kernerdrift.

- De samfundsmæssige problemer, som boligsociale helhedsplaner skal bidrage til at løse, har mange fælles træk på tværs af boligområder. Samtidig er der dog også forskelle med hensyn til omfang og intensitet af problemerne, ligesom karakteren af problemerne varierer med boligområdets skala, demografi, arbejdsmarkedsrelation, placering i bystrukturen, byens størrelse, kommunens organisation, antal boligorganisationer, som opererer i boligområdet mv.
- Den konkrete samarbejds kontekst er afgørende for særligt koblingen mellem strategiske og praktiske niveauer, mens det praktiske samarbejde i alle cases opleves som baseret på et godt kendskab til hinandens situation, muligheder og begrænsninger, samt netværksrelationer og gensidig tillid.
- Forbedring af den boligsociale organisering er en kontinuerlig proces, hvor der løbende sker erfaringsbaseret læring og udvikling. Samarbejdet på praktisk niveau bliver bedre, jo bedre de involverede parter igennem organiseringen lykkes med at sikre og forbedre gensidigt kendskab, tillid og samarbejde mellem helhedsplan og de mange forskellige kommunale institutioner og forvaltninger samt øvrige samarbejdspartnere.
- Den strategiske styring i den boligsociale bestyrelse og en veletableret styringsstreng gennem nedsættelse af styre-/følgegrupper sikrer, at viden og beslutninger kan bevæge sig imellem praktisk og strategisk niveau samt danner grundlaget for det praktiske samarbejde.
- På styre-/følgegruppeniveau har fokus på at etablere grupper, og på at sikre mandat, mødestabilitet til møderne, en passende størrelse på grupperne og gensidig forpligtigelse, vist sig afgørende for en velfungerende strategisk-praktisk relation. Præcisering af styre-/følgegruppernes arbejdsfelt og mandat har en positiv virkning på arbejdet på praktisk, operationelt niveau.
- Ifølge kommunale og boligsociale aktører på praktisk niveau sikrer de boligsociale helhedsplaner et særligt bidrag til løsningen af de kommunale velfærdsopgaver i kraft af:
 - nærhed til og indsigt i beboernes hverdagsliv
 - tilstedeværelse i boligområdet
 - et helhedsorienteret blik på individet og familien
 - forståelse for den kontekst, som boligområdet er i
 - mere fleksibilitet i metoder og tilgang
 - frihed fra myndighedsrollen, der for nogle beboere mindsker tilliden til de kommunale aktører.

Boks Data og metode

Evalueringen er baseret på registerdata, oplysninger om deltagere i boligsociale aktiviteter, survey til 13-25-årige unge, der deltager i boligsociale aktiviteter, trygheds- og trivselssurvey til borgere i udsatte boligområder (2018 og 2021) samt kvalitative interviews med velfærdsaktører i boligområder, survey til boligsociale bestyrelser samt styre- og følgegrupper.

Evalueringen består af deskriptive analyser af udviklingen i boligområder med boligsociale helhedsplaner samt af effektmålinger af konkrete boligsociale indsatser. Endelig består evalueringen af kvalitative analyser af, hvordan strategisk styring og entydig ledelse bidrager til at skabe sammenhænge mellem strategiske visioner for boligområdet og aktiviteter på et udførende niveau, samt hvordan de boligsociale bestyrelser bidrager til at skabe fremdrift i de boligsociale helhedsplaner.

Links til formidling fra evalueringerne

2006-2010:

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/boligsociale-indsatser-og-huslejestoette-kortlaegning-og-programevaluering-af-landsbyggefondens-2006-10-pulje-4336/>

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/boligsociale-indsatser-og-huslejestoette-midtvejsevaluering-af-landsbyggefondens-2006-10-pulje-4947/>

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/erfaringer-med-at-aendre-socialt-mix-i-udsatte-boligomraader-6340/>

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/kort-og-klart-erfaringer-med-at-aendre-socialt-mix-i-udsatte-boligomraader-6347/>

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/boligsociale-indsatser-og-huslejestoette-5296/>

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/kort-og-klart-effektevaluering-af-landsbyggefondens-2006-2010-pulje-6602/>

2011-2014:

Systematiske forskningsoversigter:

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/effektfulde-indsatser-i-boligomraader-til-forebyggelse-af-kriminalitet-6339/>

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/effektfulde-indsatser-i-boligomraader-til-at-forbedre-boerns-skolegang-og-uddannelse-og-foraeldres-arbejdsmarkedsparathed-6446/>

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/effektfulde-indsatser-i-boligomraader-til-at-oege-boerns-trivsel-og-forbedre-foraeldres-kompetencer-6447/>

Forskningsrapporter:

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/boern-og-unges-uddannelseschancer-de-boligsociale-indsatsers-bidrag-7022/>

<https://www.vive.dk/media/pure/7023/1845564>

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/boligsociale-indsatser-til-smaaboernsfamilier-i-udsatte-boligomraader-10828/>

Arbejdsmetodekataloger

https://pure.vive.dk/ws/files/2713129/Arbejdsmetodekatalog_indivuel_brobygning_v2.pdf

https://pure.vive.dk/ws/files/2713131/Arbejdsmetodekatalog_praksisn_r_l_ring_v2.pdf

https://pure.vive.dk/ws/files/2713133/Arbejdsmetodekatalog_Gruppebase-ret_l_ring_endelig.pdf

https://pure.vive.dk/ws/files/2713135/Arbejdsmetodekatalog_Samskabelse_endelig.pdf

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/effekter-og-resultater-af-de-boligsociale-indsatser-15867/>

2015-2018:

<https://vbn.aau.dk/en/publications/strategisk-styring-og-udvikling-i-de-boligsociale-indsatser-under>

<https://vbn.aau.dk/da/projects/evaluering-af-landsbyggfondens-boligsociale-indsatser-finansiere>

<https://vbn.aau.dk/da/publications/strategisk-styring-og-udvikling-i-de-boligsociale-indsatser-evalu>

<https://www.vive.dk/da/temaer/boligomraader/udgivelser-paa-boligomraadet/tryghed-og-trivsel-i-de-udsatte-boligomraader-14552/>

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/tryghed-og-trivsel-i-udsatte-boligomraader-18609/>

<https://www.vive.dk/da/temaer/boligomraader/udgivelser-paa-boligomraadet/chanceulighed-i-udsatte-boligomraader-17625/>

Litteraturliste

Landsbyggefonden (2010): *Vejledning om udarbejdelse af ansøgning i henhold til lov om almene boliger m.v. § 91a og fondens regulativ om tilskud til boligsocial indsats (boligsociale aktiviteter og huslejestøtte) i udsatte almene boligområder. 22. marts 2011.* København: Landsbyggefonden.

Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter (2014): *Aftale mellem regeringen (Socialdemokraterne og Radikale Venstre) og Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti om anvendelsen af Landsbyggefondens midler og effektivisering af den almene boligsektor.* København: Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter.

Socialministeriet (2005): *Aftale mellem regeringen (Venstre og Konservative Folkeparti), Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om den fremtidige anvendelse af den almene boligsektors midler og indsatsen mod ghettoisering.* København: Socialministeriet.

Socialministeriet (2006): *Aftale mellem regeringen (Venstre og Konservative Folkeparti), Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om anvendelsen af den almene boligsektors midler og den fremtidige styring.* København: Socialministeriet.

Socialministeriet (2010): *Aftale mellem regeringen (Venstre og Konservative Folkeparti), Dansk Folkeparti og Radikale Venstre om styrket indsats i ghettoområder og anvendelse af den almene boligsektors midler.* København: Socialministeriet.

VIVE